

POSTANOWIENIE

Dnia 17 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie ze skargi A. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w G. w sprawie o sygn. II Kp [...], po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 17 maja 2022 r., wniosku Sądu Apelacyjnego w [...] zawartego w postanowieniu z 13 kwietnia 2022 r., sygn. II S 28/22, o rozstrzygnięcie sporu o właściwość, na podstawie art. 38 § 1 k.p.k. w zw. z art. 4 ust. 6, art. 4 ust. 1 i art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki,

**przekazuje sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu
w W.**

UZASADNIENIE

W postanowieniu z 15 marca 2022 r. (X S [...]) Sąd Okręgowy w W. X Wydział Karny – Odwoławczy po rozpoznaniu skargi A. S. na przewlekłość postępowania o aktualnej sygn. akt II Kp [...], prowadzonej przez Sąd Rejonowy w G., na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość), stwierdził swoją

niewłaściwość i przekazał sprawę do merytorycznego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...].

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że A. S. w skardze na przewlekłość postępowania prowadzonego pod sygn. II Kp [...] przez Sąd Rejonowy w P. (obecnie Sąd Rejonowy w G.), podniósł zarzuty dotyczące sprawności i prawidłowości postępowania nie tylko odnośnie procedowania Sądu Rejonowego, ale też Sądu Okręgowego w W.. Wskazano przy tym, że uzasadnienie skargi zawiera argumenty wprost kwestionujące procedowanie Sądu Okręgowego w związku z wniesionym przez Sąd Rejonowy w P. wnioskiem o przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu. Ponadto z treści *petitum* skargi wynika, że skarżący jest świadomy konsekwencji podniesionych zarzutów i wskazania do rozpoznania skargi Sądu Apelacyjnego w [...].

Postanowieniem z 13 kwietnia 2022 r. (II S [...]) Sąd Apelacyjny w [...] II Wydział Karny wszczął spór o właściwość z Sądem Okręgowym w W. i wystąpił do Sądu Najwyższego o jego rozstrzygnięcie.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny w [...] podkreślił, że art. 4 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość wprowadza jako zasadę właściwość sądu przełożonego nad sądem, przed którym toczy się postępowanie, zaś ust. 6 powołanego przepisu stanowi, że jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia lub postępowania karnego, które toczy się przed sądem – sąd właściwy według przepisów ust. 1-2 jest właściwy do rozpoznania skargi także w zakresie przewlekłości postępowania przygotowawczego. Oznacza to, że kluczowa przy określaniu właściwości rzeczowej sądu do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania dotyczącej postępowania toczącego się przed właściwym sądem I instancji oraz związanego z nim postępowania przygotowawczego jest okoliczność, czy obecnie postępowanie toczy się przed sądem rejonowym czy okręgowym.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska Sądu Okręgowego zaprezentowanego w postanowieniu z 15 marca 2022 r. wskazującego na niewłaściwość tego sądu do rozpoznania wniesionej skargi wobec podejmowania decyzji procesowych w toku postępowania polegających

na rozpoznawaniu wniosków o wyłączenie sędziów Sądu Rejonowego w P. (postanowienie SO w W. z 27 kwietnia 2021 r., X Ko [...] do sprawy II Kp [...]).

Sąd Apelacyjny wskazał ponadto, że zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego dotyczy, nastąpiła przewlekłość wnosi się w toku postępowania w sprawie, zaś przez „tok postępowania w sprawie” rozumieć należy postępowanie co do istoty sprawy, nie zaś postępowanie incydentalne (wnioski o wyłączenie sędziów) które w nurcie głównego postępowania nie powoduje zmiany właściwości sądu do rozpoznania skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga wniesiona przez A. S. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu toczącym się obecnie przed Sądem Rejonowym w G., w sprawie o sygn. akt II Kp [...], dotyczy etapu postępowania sądowego.

W art. 4 ustawy skargi na przewlekłość ustawodawca uregulował właściwość sądu do rozpoznania skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, przyjmując jako zasadę właściwość sądu przełożonego nad sądem, przed którym toczy się postępowanie (ust. 1). Jeżeli zaś skarga dotyczy przewlekłości postępowania przygotowawczego, właściwy do jej rozpoznania jest sąd przełożony nad sądem, który byłby właściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy (ust. 5). Natomiast zgodnie z art. 4 ust. 6, jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe lub postępowania karnego, które toczy się przed sądem – sąd właściwy według przepisów art. 4 ust. 1-2 jest właściwy do rozpoznania skargi także w zakresie przewlekłości postępowania przygotowawczego. Konsekwentnie przyjąć należy, że na etapie postępowania sądowego, jedynym wskazanym w ustawie kryterium wyznaczającym właściwość sądu do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania jest kryterium sądu, przed którym toczy się postępowanie.

Zważyć ponadto należy, że zgodnie z intencją ustawodawcy, wyrażoną w uzasadnieniu do nowelizacji ustawy o skardze na przewlekłość, dokonaną ustawą z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016, poz. 2103), „zgodnie ze standardem strasburskim ocenie podlega sprawność postępowania odnośnie do «zasadności oskarżenia w sprawie karnej» lub «w przedmiocie sporu odnośnie do praw i obowiązków o charakterze cywilnym» (por. art. 6 ust. 1 Konwencji). Z tego względu w proponowanej nowelizacji nie zmienia się zasady odwołującej się do czynności podejmowanych w celu zakończenia postępowania «w sprawie», co koreluje z proponowanym obowiązkiem oceny sprawności postępowania jako całości, a nie jego poszczególnych fragmentów, faz, etapów, postępowań incydentalnych. Orzecznictwo strasburskie, a w ślad za nim nowelizacja, wiąże bowiem wysokość należnej sumy pieniężnej za przewlekłość z czasem trwania postępowania co do istoty sprawy (niezależnie od sposobu jego zakończenia). Skarga nie przysługuje więc wyłącznie na przewlekłość postępowania incydentalnego (np. w przedmiocie wyłączenia komornika lub sędziego (tak ETPCz: *Schreiber i Boetsch v. Francji*, skarga nr 58751/00), udzielenia zabezpieczenia, ustanowienia pełnomocnika z urzędu, zwolnienia od kosztów sądowych)” (Sejm RP VIII kadencji, druk Nr 851).

Wskazać należy, że również w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony i niekontrowersyjny pozostaje pogląd, że przez „tok postępowania w sprawie”, w kontekście art. 2 ust. 1 i art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, rozumieć należy „postępowanie co do istoty sprawy” (*vide* postanowienia Sądu Najwyższego z: 15 listopada 2012 r., KSP 15/12; 13 listopada 2014 r., III SPP 227/14; 16 czerwca 2015 r., III SPP 12/15; 10 stycznia 2017 r., III SPP 65/16; 16 stycznia 2018 r., III SPP 60/17; 10 lipca 2019 r., I NSP 63/19; 18 czerwca 2021 r., I NSP 39/21; 9 lutego 2022 r., I NSP 231/21). Konsekwentnie za „sprawę” nie może zostać uznane postępowanie incydentalne, którego bieg nie powoduje „przejścia” rozpoznania istoty sprawy do sądu wyższej instancji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 1 marca 2018 r., III SPP 10/18; 13 listopada 2014 r., III SPP 227/14; 4 marca 2021 r., I NSP 191/20; 14 września 2021 r., I NSP 122/21).

Za irrelevantny dla ustalenia właściwości w niniejszej sprawie należy więc uznać fakt, że Sąd Okręgowy w W. orzekał w przedmiocie wniosków o wyłączenie sędziów Sądu Rejonowego w P. Postępowanie to miało charakter incydentalny, uboczny wobec głównego postępowania, jakim jest zażalenie na odmowę wszczęcia śledztwa.

W ocenie Sądu Najwyższego, skoro wniesiona skarga dotyczy postępowania sądowego toczącego się obecnie przed Sądem Rejonowym w G., to właściwy do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania sądowego jest sąd przełożony nad nim, czyli, w realiach niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy w W.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 38 § 1 k.p.k. w zw. z art. 4 ust. 6, art. 4 ust. 1 i art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak w sentencji.

a.s.